

Buste af Ejnar Mikkelsen

tale af Helge Larsen

Den 12. oktober 1974 afsløredes en buste af polarforskeren Ejnar Mikkelsen på Langelinie i København. Ved højtideligheden holdt Helge Larsen nedenstående tale på Scoresbysund Komiteens vegne, og for familien takkede Ejnar Mikkelsen's søn, Aksel Mikkelsen, som især fremhævede Iver Iversen og sin fars gode forhold til den grønlandske befolkning.

Den 15. oktober 1924, altså på tirsdag for 50 år siden, lagde et skib til herude ved Langelinje. Skibet bar navnet „Grønland“, og det havde med kaptajn Ejnar Mikkelsen som skipper netop afsluttet en farefuld sejlads fra Scoresbysund til København – uden ror. Roret var under oprejsen blevet knust af østgrønlandsisen ved indsejlingen til Scoresbysund, der var rejsens mål. Ville de hjem det år, og det skulle de, var der kun een udvej, nemlig at klare sig uden ror eller i periorer med et nødror bestående af en mast slæbende efter skibet, og det lykkedes altså.

Uheldet med roret var blot en af de mange genvordigheder, Ejnar Mikkelsen havde mødt på vejen mod sit mål: kolonisationen af Scoresbysund. Lige siden man med Scoresbysund Komiteens oprettelse i januar 1924 havde truffet beslutningen om at anlægge en koloni ved Scoresbysund og befolke den med eskimoer fra Angmagssalik, havde planen mødt modstand og navnlig fra autoritativ side, men med klippefast tro på sin plan og med ubøjelig vilje til at gennemføre den havde Ejnar Mikkelsen tilbagevist

ethvert angreb. Tilsidst måtte modstanderne give op, og planens første fase, opsendelsen af håndværkere og materialer til husene, kunne finde sted samme sommer.

Situationen var ikke uvant for Ejnar Mikkelsen, ja snarere karakteristisk for ham, for livet igennem havde hans aldrig hvilende hjerne fostret planer, som han var parat til at kæmpe for. Han havde haft planer om at komme til Nordpolen, at finde nyt land, at sætte noget igang og at yde bistand, hvor han syntes nogen trængte til hjælp. Nogle planer måtte ganske vist opgives, men mange blev gennemført, ofte til trods for ugunstige vilkår, men i kraft af hans fysiske styrke

og seje vilje. Uheld og modgang tog ikke modet fra ham, men animerede ham snarere til at yde en ekstra indsats, og han gennemførte til tider, hvad man på forhånd skulle anse for umuligt.

Østgrønland blev landet, hvor han kom til at gøre sin største indsats. Her fik han som 20-årig sin polardåb som roer for den senere admiral G. C. Amtrup på dennes rejse langs den isfyldte kyst mellem Scoresbysund og Angmagssalik. Her blev han betaget af den stor-slåede natur, og her stiftede han bekendtskab med den særprægede østgrønlandske befolkning, som kom til at stå hans hjerte nær, og som han senere på forskellig vis fik lejlighed til at yde støtte.

Efter i 1901–02 at have deltaget i et mislykket forsøg på at nå Nordpolen, og i 1906–08 at have ledet en dansk-amerikansk ekspedition til Nord-Alaska, vendte Ejnar Mikkelsen i 1909 tilbage til Østgrønland som leder af en ekspedition. Forløbet af denne ekspedition, „Alabama-Ekspeditionen“ 1909–12, er kendt også ud over Danmarks grænser, så jeg skal indskrænke mig til at minde om, at dens opgave var at lede efter dagbøger og andre efterladenskaber efter de tre omkomne fra Danmark Ekspeditionen, Mylius Eriksen, Høegh-Hagen og Jørgen Brønlund. Det bemærkelsesværdige ved ekspeditionen var imidlertid, at Ejnar Mikkelsen og hans ledsager på slæderejsen til Danmarks Fjord, Iver Iversen, nærmest ved et mirakel nåede tilbage til udgangspunktet, og da de endelig nåede frem den 25. november, fandt de, at de var ladt alene tilbage på den ensomme kyst og måtte vente næsten to år, før de nåede hjem.

Ejnar Mikkelsen kom til at lede endnu en ekspedition til Østgrønland, nemlig i 1932, da Scoresbysund Komiteen udsendte en skibsekspedition med videnskabelige forskningsopgaver på kysten mellem Angmagssalik og Scoresbysund. Denne ekspedition, men ganske særlig kolonisationen af Scoresbysund spillede en stor rolle ved Haag-sagen i 1933. Man kommer sikkert ikke udenom, at kolonisationen var stærkt medvirkende til, at Danmark ved dommen fik tilkendt overhøjheden over hele Grønland. Scoresbysund Komiteen har derfor fundet, at 50-året for koloniens oprettelse var den bedste anledning til at opsætte denne buste til minde om grundlæggeren.

Ophavsmanden til tanken om at placere busten netop her, i nærheden af mindstenen for de tre omkomne fra Danmark Ekspeditionen, og den der førte forhandlingerne med Københavns kommune, var Scoresbysund Komiteens sidste formand, ambassadør Ebbe Munck, der desværre ikke fik lov til at opleve afslutningen af sit værk. Bustens skaber, billedhuggeren Adam Fisher, der skænkede den oprindelige, lidt mindre buste til komiteen, skal også mindes på denne dag. En tak skal rettes til bronzestøber Holger Rolsted, der har støbt denne buste, og til stenhuggermester Knud Andersen, som har æren af at have hugget soklen. Arkitekt Allan Havsteen-Mikkelsen har været komiteens kunstneriske sagkyndige, og han skal have tak for sin indsats. Idet jeg beder Ella Mikkelsen om at foretage afsløringen, overgiver jeg hermed på Scoresbysund Komiteens vegne busten til Københavns kommune.